

10.06.2003

Sisäasiainministeriö

SISÄASIAINMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2002

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa sisäasiainministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2002 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Martti Stenman ja siinä on avustanut tarkastaja Sami Kummila. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö, JHTT Erkki Pitkänen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut sisäasiainministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskenta-toimeen, hallinnonalan toimintakertomukseen, sisäiseen valvontaan, talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen sekä Palosuojelurahaston tilinpäätökseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu olennaisilta osilta oikein.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitetyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen kustannustietojen ja kustannusvastaavuuslaskelman sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa laskentatoimintaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelma olennaisilta osin oikeat tiedot. Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen tietojen riittävyttä on arvioitu kokonaisuutena rajoittuen vaikuttavuuden osalta kuitenkin palvelukykyyn.

Ministeriön omaa toimintaa koskevia taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevia tunnuslukuja tai niitä korvaavina osastokohtaisia tai tulosaluekohtaisia kustannustietoja ei ole esitetty tässäkin tilinpäätöksessä, joten tiedot eivät näiltä osin ole riittäviä.

Tilinpäätösasiakirjaan sisältyy ministeriötilivirastonkin osalta kustannusvastaavuuslaskelma, koska vuonna 2002 perustetun ase- ja arpajaisvalvontayksikön tuotot olivat 0,7 milj. euroa. Muutoin julkisoikeudellisen ja liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 0,05 milj. euroa, jolloin niiden osalta kustannusvastaavuuslaskelmia ei ole valtiokonttorin määräyksen 8/03/97 perusteella tarvinnut laatia. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmassa esitettyjä tietoja voidaan pitää luotettavina, mutta niihin sisältyy työaikatietojen arvionvaraisuudesta johtuvaa riskiä.

Toimintakertomuksessa on tuloksellisuuden kuvauksena esitetty hallinnonalan ja ministeriön strategisten, vaikuttavuutta koskevien yleistavoitteiden toteutumisen tarkastelu sisältäen ministeriön omalle toiminnalle asetetut vastaavat tavoitteet. Ministeriötiliviraston kuvauksessa palvelukykyyn liittyviä vaikuttavuustietoja on esitetty riittävästi.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyyseissa ja tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Sisäisen valvonnan tehtävänä on varmistaa talousarvioasetuksen 69 §:n ja 69a §:n ja sisäasiainministeriön taloussäännön 3 §:n mukaisesti muun ohella tilinpäätöksen oikeat ja riittävät tiedot, myös hallinnonalatason raportoinnissa. Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisten tietojen puuttumista ja laskentatoimen puutteita on pidettävä sisäisen val-

vonnan puutteina. Muutoin tarkastuksen perusteella ei ole olennaista huomautettavaa.

TULOSTAVOITTEET HALLINNONALALLA JA HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUSTIEDOT

Sisäasiainministeriön hallinnonala koostuu lukuisista toimialoista tai niihin verrattavista tehtäväalueista (jäljempänä näistä käytetään yleisnimitystä toimiala). Näitä ovat poliisi, rajojen vartiointi, pelastustoimi, ulkomaalaishallinto, rekisteri-, läänin- ja kihlakuntahallinnot, kunta-asiat, aluekehitys ja siihen liittyvät Euroopan aluekehitysrahaston rahastovastuuministeriöön liittyvät tehtävät sekä viranomaisradioverkkohanke. Näiden lisäksi hallinnonalan tarkastustoimintaan on sisällytetty talousarvion ulkopuolinen Palosuojelurahasto.

Hallinnonalalla on ministeriötiliviraston lisäksi 17 muuta tilivirastoa, joista erityisesti laaja-alaisiin lääninhallituksiin sisältyy paljon em. toimialojen ja eri ministeriöiden delegeimia tehtäviä.

Tulostavoitemenettelyt hallinnonalalla

Tarkastuksessa on käyty läpi vuosien 2002 ja 2003 talousarvioissa esitetyt tulostavoitteet sisäasiainministeriön hallinnonalalla. Tulostavoitteet ovat laajalti suoritettavia tehtäviä, toimenpiteitä ja toimintoja kuvaavia tavoitteita. Talousarvioesityksestä pääosin puuttuvat selkeät toimialakohtaiset taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteet.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan tulostavoitteiston rakenteessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia aikaisempiin vuosiin verrattuna. Hallinnonalan keskeiset tavoitteet on määritelty vuoden 2002 talousarvion sisäasiainministeriön pääluokan ja eri toimialojen momenttiperusteluissa. Nämä alustavat tulostavoitteet on täsmennetty sisäasiainministeriön hallinnonalan tulossuunnitelmassa 2002-2006 ja niiden toteutumisesta on raportoitu hallinnonalakertomuksessa. Tulossuunnitelmasta on johdettu ne, lähinnä vaikuttavuutta koskevat tavoitteet, jotka on kirjattu hallinnonalalla tehtyihin tulossopimuksiin.

Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan vaikuttavuuden, laadun ja taloudellisuuden kehityksestä

Toimintakertomuksessa esitettyjä tietoja on verrattu hallinnonalan organisaatioiden tilinpäätösten tietoihin sekä valtion keskuskirjanpidon tietoihin sen varmistamiseksi, että esitetyt tiedot antavat oleellisilta osin oikeat ja riittävät tiedot hallinnonalan taloudesta ja tulok-

sellisuudesta. Toimintakertomuksen kuvaus hallinnonalan tuotanto-toiminnan vaikuttavuudesta sisältää mm. runsaasti tietoja tulossuunnitelmassa esitettyjen tulostavoitteiden johdosta suorituista toimenpiteistä, mikä antaa kuvaa toiminnan vaikuttavuudesta. Toiminnan vaikutukset ilmenevät pääsääntöisesti vasta raportointivuoden jälkeen, jolloin niitä mm. tästä syystä on tilintarkastuksen keinoin vaikea arvioida.

Hallinnonalan taloudesta on vuodelta 2002 esitetty riittävät yleistiedot. Hallinnonalan taloudellisuudesta, tuottavuudesta ja kustannuksista ei ole esitetty riittäviä tietoja. Jos viraston tuotosta ei teknisistä syistä voi mitata tai sen mittaamisesta ei saavuteta vastaavaa hyötyä, ministeriön tulee edellyttää itseltään ja alaiseltaan hallinnolta korvaavien tulosalueittaisten tai tehtävittäisten kustannustietojen esittämistä samansisältöisesti niin, että niiden toteutumisesta voidaan toimialoittain raportoida hallinnonalakertomuksessa.

Toimintakertomuksen selvitys hallinnonalalle siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta

Pelastustoimen, alueellisen kehityksen ja kuntien harkinnanvaraisten valtionosuuksien osalta on esitetty tietoja siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta. Euroopan aluekehitysrahaston osalta rahastovastuuministeriön raportointi on määrällisesti riittämätöntä. Siirtomenoihin myönnettyjen määrärahojen vaikuttavuudesta ei ole esitetty kokonaisvaltaisia arviointitietoja Euroopan aluekehitysrahaston eikä kuntien valtionosuusjärjestelmän osalta, minkä taustalla on mm. toiminnan hajaantuminen usealle hallinnonalalle.

Katsaus ministeriön toimialaan kuuluvaan liike- ja muuhun taloudelliseen toimintaan

Hallinnonalan eri toimialojen maksullisesta toiminnasta on esitetty riittävät tiedot. Tarkastelussa esitetään muun ohella toiminnan tuotot, kustannukset ja ali-/ylijäämät, muutosten taustoja ja selityksiä ali- / ylikatteisuudelle. Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen luotettavuutta on arvioitu muun ohella hallinnonalan tilivirastojen tilintarkastuskertomuksissa, joissa esitetyt puutteet heikentävät jossain määrin toimialatasoisten kustannusvastaavuuslaskelmien luotettavuutta.

Toimintakertomustiedot kokonaisuudessaan

Toimintakertomuksessa on esitetty keskeiset tiedot hallinnonalan toiminnan vaikuttavuudesta. Vaikuttavuustavoitteiden luonne, niiden

toteutumatietojen raportointitapa sekä taustalla oleva hallinnonalan monimutkaisuus eivät kuitenkaan mahdollista tilintarkastuksen keinoin luotettavan arvion antamista näiden tavoitteiden toteutumatietoista.

Talousarvioasetuksen 65 § 1 momentin edellyttämiä hallinnonalan palvelu- ja tuotantotoiminnan taloudellisuuden kehittymistä koskevia tietoja ei ole esitetty riittävästi.

PALOSUOJELURAHASTON TILINPÄÄTÖS

Palosuojelurahaston tilinpäätös on laadittu rahastoa koskevien säännösten mukaisesti.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen sisäasiainministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2003 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kustannuslaskennan kehittämiseksi, jotta ministeriön ja hallinnonalan toimialojen taloudellisuuden ja kustannusten kehityksestä voidaan esittää talousarvioasetuksen 55 §:n ja 65 §:n mukaiset tiedot.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Martti Stenman

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Sisäasiainministeriön kansliapäällikkö
Sisäasiainministeriön talousjohtaja
Sisäasiainministeriön suunnittelupäällikkö
Valtiokonttori